СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LII. Ч. 55. НЮ ЙОРК І ДЖЕРЗІ СИТІ, середа, 22-го березня 1944. No. 55. NEW YORK and JERSEY CITY, Wednesday, March 22, 1944. VOL. LII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE

ВЕЛИКА НЕБЕЗПЕКА ЗЛОЧИННОСТИ ПІСЛЯ ВІЙНИ

НЮ ЙОРК. — Армія, складена з 10,000,000 молодих людей, навчених убивати, вернеться домів після війни. Вона стане новою проблемою для органів безпечества. Заки ці люди візьмуться до правильної роботи і привикнуть до нових відносин, вони можуть бути середовищем злочинности. Особливо такі, що вже перед тренуванням мали нахил до злочинности, стануть небезпечними для громадянства. —Про це говорив спеціяльний аґент Федерального Бюра Інвестиґацій Е. Е. Конрой на конвенції Оператор Узброєних Возів в готелю Пенсилвенія. — Небезпека, на його думку буде ще більша, коли не стане відповідної праці для вертаючих з війни ветеранів. Вони стануть безоглядні і будуть використувати свій вишкіл до поповнювання злочинів.

АВТОБУС З РОБІТНИКАМИ ВПАВ ДО РІКИ.

ПАСЕІК (Ню Джерзі). — В понеділок ранком в годині 8. переїздив автобус лінії Комфорт вулицею Маркет через міст з Пасеіку до Велинґтону, переповнений робітниками, що їхали до сусідних фабрик воєнної продукції. На мості пішла затока, автобус закрутився, переломив низку барієру і впав у ріку Пасеік, яка в тому місци глибока на 28 стіп. Лише 6 людей виратувалися з нещастя, а яких 30 втопилися. Автобус витягнули з води щойно пізним вечером. Між виратуваними є люди із словянськими іменами, а нема сумніву, що багато таких людей було теж і між потопленими. Пасеік і околиця знані як осередок численної европейської іміґрації з України, Польщі, Словаччини, Угорщини й Німеччини.

РУХ ЗА СТВОРЕННЯ ЖИДІВСЬКОЇ АРМІЇ.

НЮ ЙОРК. — Відновлено рух за створення окремої жидівської армії, як про це говорив д-р Найум Ґолдман, політичний представник Жидівської Аґенції для Палестини. Він щойно вернувся з Лондону, де відбув конференцію з представниками Аліянтів. Жидівська Аґенція для Палестини є цього переконання, що тепер уже нема небезпеки для такого діла від арабів, бо війна перенеслася до Европи. Жидівська армія, за висловом д-ра Голдмана, „буде грати важну ролю в інвазії й освободженні Европи". На її чолі малиб станути аліянтські генерали, але військо булоб чисто жидівське, складене з добровольців.

З КОМУНІСТИЧНИХ ПРАКТИК У ЮНІЯХ.

НЮ ЙОРК. — Серед боротьби за перемогу при правиборах в Американській Партії Праці, що мають відбутися 28. березня, виходять на верх інтересні факти з практик комуністів у пануванню над робітничими юніями. Один з провідників ніґерського руху, Джордж Гювит, уроджений в Брукліні, покінчив университет у Ню Йорку, попав у тенета комунізму. Йому дали партійне імя Тимко Голмс і вислали на науку до Школи Леніна в Москві. Як там він вже навчився всього, вернувся в Ню Йорк і став тут членом стейтового Політичного Бюра Комуністичної Партії. На цьому становищи він мав нагоду приглянутися, як теперішній радний міста Ню Йорку Майкел Квил, колишній голова Юнії Транспортових Робітників, приналежної до СІО, діставав накази з головної кватири комуністів, як має вести юнію і як навіть страйки були викликувані на приказ комуністичної централі. Подібні факти наводить Гювит-Голмс і з інших юній, приналежних до СІО. Але, як Голмс переконався, що комуністи не причиняться нічим до добра ніґрів, він виступив з партії.

ПЕРЕНОСЯТЬ ЛЕТУНСЬКУ ШКОЛУ З МАЯМІ.

ВАШИНҐТОН.— Летунська школа для пільотів армії, що існувала в Маямі, на Флориді, від січня 1942. року буде перенесена до Сан Антоніо, в Тексасі. Школа в Маямі була приміщена в 139 готелях, які команда армії винаймила від приватних власників. На курсах перебувало 20,000 учнів. Вже в квітню буде звільнених 47 готелів в Маямі, а опісля постепенно будуть покидати інші. — Це проголосив департамент війни перед кількома днями.

ПОБОРОВА РАДА НЕ УСТУПАЄ ПЕРЕД ЗАЗИВАМИ ФАБРИКАНТІВ.

ВАШИНҐТОН.. — Воєнні контрактори облягають бюра Комісії Воєнної Робучої Сили, домагаючися звільнення молодих людей від покликання до військової служби під замітом, що вони потрібні як ключеві робітники в воєнному промислі. Одначе бюра відмовляються уступити перед таким домаганням. На поставі звітів стейтових поборових бюр Комісія Воєнної Робучої Сили склала листу 40,000 молодих робітників, які повинні бути звільнені ізза їхнього заняття в необхідним промислі, а решту поборових, нижче 26 літ, таки покличуть до вишколу.

Нема повороту до старих економічних та політичних засад

РАЙПОН (Висканзин). — У цьому містечку, де 20. березня 1854. р. зіхалася горстка делеґатів для заложення нової політичної партії, котру опісля назвали Републиканською Партією, виголосив промову Вендел Л. Вилкі, кандидат на републиканську номінацію перед правиборами в цьому стейті. Він критикував змагання деяких републиканських провідників, що хочуть виминути ясного становища в питанях економії й політики. Казав, що для републиканців нема повороту до колишнього консерватизму, ані не може бути повороту до ізоляції в міжнародних відносинах. Часи вузького американського націоналізму і „торизму" минули безповоротно, на думку Вилкія і тому, як хто з републиканців займає таке становище, помагає до вибору Рузвелта. — З такого тону промови Вилкія роблять висновок, що він водночас теж поборює своїх партійних суперників, а це губернатора Дюія, генерала Доґлеса й лютенанта команданта Стасена в їхніх змаганнях висунути свої кандидатури на номінацію перед виборами на президента.

ЗАГИНУЛИ ЩЕ 2 ВОЄННІ КОРАБЛІ

ВАШИНҐТОН. — Департамент фльоти виявив, що нищитель Ліополд затопився на Атлянтійськім океані, а помічний ратунковий корабель Мако загинув на Пацифіку. Числа залоги на обох кораблях не подано. Оба кораблі були нового типу.

КОНҐРЕС ДОМАГАЄТЬСЯ ДОПОМОГИ ДЛЯ ОКУПОВАНОЇ ЕВРОПИ

ВАШИНҐТОН. — Комісія закордонних справ в палаті репрезентантів приняла резолюцію з домаганням до уряду Злучених Держав і Великої Британії, щоб вони постарались негайно вислати допомогу для Греції та інших країв, що находяться під ворожою окупацією. Цією резолюцією відновлено давній спір про допомогу окупованим краям всупереч становища Англії, яка ніяк не годиться допустити таку допомогу. Англія твердить, що допомога скріпить силу Гітлера.

ВІДНОВЛЕНО ПОШТУ ДО НЕАПОЛЮ

ВАШИНҐТОН. — Департамент поштовий проголосив, що вже наладнана правильна пошта із Злучених Держав до Неаполю й сусідних місцевостей в Італії для всіх родів посилок.

Фінці рішені на дальшу війну, але надіються мира

СТОКГОЛЬМ. — Люди, що побували останніми днями в Фінляндії, стверджують, що фінці ще не втратили надії на мир, хоча дивляться песимістично на вислід останніх мирових переговорів між Фінляндією й Росією. Покищо вони зрезиґновано ведуть далі війну, від якої не сподіваються ніякої можливої користи.

Фінське радіо подало, що совєтський уряд поважно змодифікував свої мирові предложення Фінляндії та що вигляди на мир кращі. Надіються, що фінській армії не буде треба відступати до границі з-1940. року, поки не буде підписаний мировий договір. Кращі вигляди на мир добачують теж у тому, що московське радіо вважало за потрібне заперечити подану німецьким радіом вістку, що совєтські літаки знову бомбардували Гелсінкі.

АНТОНЕСКУ ВЖЕ ГЛЯДАЄ СХОРОНИЩА

АНКАРА. — Румунський диктатор Антонеску вислав до Туреччини мирових посередників головно на те, аби добитися для себе від Британії або Америки схоронища на випадок, як російські війська займуть Румунію.

Румунський диктатор запевняв через своїх представників, що він усе був приязний до Британії й Америки. На це американці й британці сказали йому, щоб він доказав свою приязнь до Америки й Британії приказом до своєї армії повстати проти німців і прогнати їх з Румунії. Антонеску відмовився це зробити, бо, мовляв, якби німці уступили з Румунії, до неї ввійшли би російські війська. Він хотів добитися окупації Румунії британськими або американськими військами, але цього йому ніхто не міг обіцяти. Противно, йому дали до зрозуміння, що на випадок аліянтської окупації Румунії окупаційними військами були би російські.

Російський уряд заперечив, буцімто він давав якінебудь умовини мира румунському князеви Стірбейові.

НІМЦІ РОЗСТРІЛЮЮТЬ 54 ФРАНЦУЗІВ

ЦЮРІХ (Швайцарія). — Німецькі окупаційні війська розстріляли оноді на публичній площі в Марселі 54 особи за те, що французькі партизани вбили 12 німецьких офіцирів і вкинули їх у море.

РОЗСТРІЛЯЛИ БУВШОГО МІНІСТРА ВІШІ

АЛЖІР. — Тут виконано через розстріл кару смерти на Пієрі Піше, бувшим міністрі французького уряду в Віші, котрого засудив за зраду спеціяльний французький військовий трибунал.

ЩО ТАМ ВАРЯТЬ.—Підьна кухня домашньої роботи, з комином, зробленим зо старої бісі, нагріває обід для двох американських вояків на Маршальських островах.

НІМЕЦЬКІ ВІЙСЬКА ЗАЙМАЮТЬ МАДЯРЩИНУ

ЛОНДОН. — З кількох боків приходять вісти, що німецька армія заняла Мадярщину проти спротиву мадярських військ, котрих керманичі находяться тепер просто в німецькій неволі. Рівночасно націстичний уряд дає до зрозуміння Болгарії й Румунії, що їх жде та сама доля.

У передодень окупації Мадярщини Гітлер запросив до себе на конференцію мадярського реґента Гортія та мадярського головного військового команданта Ґезю, а коли ці прибули до головної кватири Гітлера, німецькі війська вступили до Мадярщини. Потім Гітлер уже Гортія й Ґеґі домів не відпустив.

Потвердження окупації Мадярщини прийшло вже й з німецьких жерел, коли німецьке міністерство заграничних справ подало заяву, що Німеччина робить зусилля скоординувати всі ресурси й сили південно-східної Европи проти спільної російської небезпеки. Це вказує, що націсти задумують окупувати Румунію й Болгарію.

З цим потвердженням годяться інші події. Мадярське радіо подає тепер тільки офіціяльні німецькі комунікати. Заповіджена радіова промова премієра Калія не відбулася й радіо не подало ніякого вияснення.

Певно приготовляючися до окупації Румунії, націстичний уряд приказав евакуати державний банк Румунії й фабрики з Букарешту в західні округи Румунії. Положення в Букарешті дуже важке, бо від тижнів сюди звалюються маси людей, що втікають перед наступаючими російськими військами зо східних повітів Румунії.

Бюро Ройтера доносить, що мадярські війська ставлять поважний опір окупаційним німецьким військам. Турецькі ґазети добачують в німецькому посуненню страх перед аліянтською інвазією Балкану. Мадярський сойм мав зібратися в середу, коли мав теж зібратися болгарський сойм. Рівночасність нарад мала би вказувати на можливість задуманої спільної акції Мадярщини й Болгарії, якій тепер Німеччина пробує запобігти.

ЧЕРВОНА АРМІЯ ЗАНЯЛА ВИННИЦЮ.

ЛОНДОН. — Червона армія заняла в понеділок Винницю, важний залізничий узол, та Подільський Могилів, важне місто на Дністрі, як також 115 інших місцевостей. Команда червоної армії вважає ці добутки такими важними перемогами, що уряд казав віддати в їх честь 124 гарматні вистріли в Москві. З упадком цих двох міст німецькі війська мають до своєї розпорядимости тільки дві залізничі лінії з південної України до Басарабії й Румунії.

Червона армія поробила теж поважні поступи в своїм наступі на Львів. Вона заняла Лешнів, що лежить 53 милі на північний схід від Львова, та Радивилів, що його переменовано на Червоноармейськ.

АМЕРИКАНСЬКІ БОМБОВИКИ БЮТЬ ПО ЗРУЙНОВАНІМ ФРАНКФУРТІ.

ЛОНДОН. — Від 300 до 500 „літаючих фортець" і „либерейторів" в товаристві 500 до 750 менших літаків ударили в понеділок днем на Франкфурт над Меном. Рівночасно йшли рейди на різні стратеґічно важні пункти по окупованій Німеччиною Европі, між іншим на залізничі варстати у Кріелю, під Парижом.

НІМЦІ ЩЕ ОБОРОНЯЮТЬСЯ В КАСІНІ.

НЕАПОЛЬ. — Німецькі війська, що держаться в частині розбитого аліянтським бомбардуванням Касіні, дістали поважні підкріплення й борються в ньому далі з великим завзяттям. Вони навіть добули назад один горб.

Тимчасом на секторі під Римом аліянтські важкі гармати з кораблів били по ворожих позиціях, а аліянтські летуни зробили там на ворога 1,800 випадів.

Воєнні обсерватори кажуть, що теренові умовини сприяють дефензиві.

АМЕРИКАНЦІ РОЗБИЛИ ЯПОНСЬКИЙ КОНВОЙ З 5 КОРАБЛІВ.

АЛІЯНТСЬКА ГОЛОВНА КВАТИРА НА ПІВДЕННО-ЗАХІДНОМУ ПАЦИФІКУ. — Сотки японських вояків згинуло від куль або в морських водах, коли американські летуни напали на японський конвой, що віз посилення на Вевек. Літаючи низько понад воду, американці збомбардували цілий конвой, зложений з двох транспортових кораблів і трьох корвет. Опісля ціле море аж кишіло від японських вояків, що борикалися безпомічно з хвилями по затопленню їх кораблів. В операції американці втратили три літаки, видай від протилетунського огню корабельної артилерії.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.		SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.	
На рік	$7.00	One year	$7.00
на пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
Число з суботи (з англійською частиною):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	

За кожну зміну адреси платиться 10 центів

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

Чи стане шкіра за виправу?

Від коли Аліянти збільшили свою летунську кампанію проти Німеччини, від тоді все стояла перед ними й їх громадянством питання, чи великанські кошти цих бомбардувань оплатяться для Аліянтів. Іншими словами, чи дадуть бомбардування такі вислідки, які заплатили би за величезні втрати, які бомбардування за собою потягають у грошевих витратах і в стратах найкращих і найдорожче вишколених людях?

Деякі дані для відповіди на це питання дає нам високий офіцир італійської воєнної фльоти, що недавно прибув з Німеччини до Швеції, у своїй розмові зо шведськими ґазетярами. Передусім він описував вигляд самого Берліну в теперішній час. Він прирівняв вигляд німецької столиці з виглядом Помпеї, відомого міста в Італії, що як звісно, було засипане вульканом Везувієм, а потім, по багатьох віках, було відкопане. Кожна вулиця й кожний будинок у Берліні виказує наслідки бомбардування. На кожному кроці видно кратери великих бомб.

Хоч як вимовний цей опис, він ще не дає властиво ніяких даних про стан „воєнної моралі", котра, звісно, є душевним станом, а тим самим не дається описувати так, як розбите бомбами місто. Одначе й про це італійський офіцир потрапив підглянути справді знаменні річи, які знаменито підчеркують його висновки, що бомбардування підривають поважно німецьку „мораль", себто воєнний настрій. Він каже, що люди в Берліні находяться в якомусь апатичному стані, в стані повної байдужности. В тому стані вони говорять мрачно про мир. При тому вони хапаються найменших справ, аби найти якутаку потіху й заспокоєння в своїм смутку. Можна наприклад чути, як люди попадають у запал, оповідаючи про те, як це їм удалося вирятувати з румовища розбитого бомбою дому ложочку або вилки, або як вони потрапили витягнути зпід румовищ свою блюзку.

У чому лежить знаменність „телячого запалу" спириводу таких дрібниць, можна догадатися по хвилі застанови. Якби Німеччина далі йшла переможцем по світі, якби Гітлер добував далі один край за другим, як це він робив три роки тому, то певно ніхто в Німеччині навіть не думав би, що тут сталося щось велике, коли чоловік вирятував з румовищ свого дому якусь дрібницю. Яке значіння мала би така дрібниця супроти епохальних перемог на світовій арені? Колиж німці почувають, що вирятування ложочки, чи вилок, чи блюзки, це велика подія, то це вже вимовний знак для тих, що на таких обявах розуміються, що в німецькій душі заломлюється певність довіря в німецьку перемогу.

Як розуміти Аліянтський Чартер?

Наближаємось до такого часу, в якому вже не можливо говорити тільки загальними фразами про те, як має виглядати повоєнний світ, а в першу чергу, якою має бути повоєнна Европа. Значить, що треба сказати правдиве, реалістичне слово, що розуміти під Атлянтійським Чартером і Чотирма Свободами, як хочемо переходити від слів до діл, від ідеалів до дійсности, від кличів — до практичної політики. Ось таке реалістичне слово сказав т е п е р лондонський „Таймс". Важне це слово особливо тому, що звичайно так буває, що те, що цей часопис пише в подібних справах, є відбиткою заграничної британської політики.

„Таймс" заговорив про „самовизначення", про яке, як знаємо, було стільки мови за останні десятиліття, та з яким многі звязують свої надії на самостійність ще й тепер, бо думають, що принципи самовизначення народів є обняті Атлянтійським Чартером. Отже „Таймс" каже, що те самовизначення мусить бути підпорядковане політичним і економічним пристосуванням, щоби таким чином забезпечити народам чи державам „свободу від нужди" і „свободу від страху". З ось таким розумінням цеї проблеми, як виходить, уже погодились Чорчил та Іден, керманичі заграничною політикою Великої Британії. А також згідний з тим і британський парлямент, бо інакше булоб прийшло останніми днями в тому парляменті до дискусії над границями Польщі, що одначе не сталося. І тому саме, що отсі справи так маються, міг „Таймс" написати, що вже минули ті часи, коли Европа була поділена між цілу купу автономних держав, від нікого незалежних, себто не визнаючих ніякого іншого авторитету. Міжнародня забезпека, каже „Таймс", вимагає, щоби такого більше не було, а так є, що забезпека мусить стояти на першому місці, а не незалежність. Ось тому, каже „Таймс", коли іде в Европі про територіяльні розмежування і самовизначення, то вони мусять уступити в багатьох випадках важнішим справам. А тими справами, каже „Таймс", є „свобода від нужди" і „свобода від страху". Не зважаючи на те, що було в минулому Европи, пише Таймс, істнування 20 чи 30 незалежних держав в Европі, що не підлягають ніякому вищому авторитетови, не дасться погодити з мілітарною забезпекою і добробутом европейських народів. Не добачувати це, а придержуватись строго теорії самовизначення, булоб, пише „Таймс", актом — політичного божевілля.

Ось так виглядає в Лондоні „вступ" до розвязки проблеми, як має виглядати повоєнна Европа, якщо думати про територіяльні переміни і практичне застосовання принципів про самовизначення народів. Те, що сказав „Таймс", як легко догадатись, відноситься в першу чергу до таких досі самостійних держав як Естонія, Латвія, Литва і многих інших, далеко більших від них простором і людністю. І, очевидно, до таких народів як український, що мріють про державну незалежність, обосновуючи ті мрії боротьбою і проливом крови та правом на самовизначення. Тепер ще тільки питання: В чию користь малиб усі ті народи резиґнувати з самовизначення і державної незалежности? Хто мав би бути ось тим „вищим авторитетом", в якого користь требаб з тих ідей і мрій резиґнувати, щоб забезпечити мир в Европі й добробут народам?

Ось та важна квестія, коли іде про Таймс, не є наразі обговорена. Її поминено. Тому приходиться брати справи реалістично й ствердити, що наразі тим „вищим авторитетом" є для многих держав і народів в Европі — Росія, чи Союз Соціялістичних Советських Республик. Наразі треба отже тому „авторитетови" коритись і задля нього резиґнувати з принципів самовизначення. А що далі буде, того покищо не знаємо. Ось така є дійсність.

Проф. Микола Чубатий.

Демократія та охльократія в українській історії

(Докінчення).

II.

Охльократична чернь в козацькій Україні.

Козацька Україна не тільки оідідичила старий демократичний лад у громадському житті України, але через винародовлення української шляхти могла демократичний лад ще більше поглибити. Та демократія виродиться нерідко в охльократію, себто в панування некритичної та невідповідальної за справу батьківщини черні. Так і бувало в українській козацькій державі. Чернь своїми виступами та домаганнями нераз давала в Україні докази, що вона не вміє ставити добра України як спільної батьківщини понад свої особисті чи гуртові справи, але навпаки ці останні справи ставила вище понад добро цілої України.

Річ природна, що являлися все серед черні її провідники-демаґоги, що мали на оці власні інтереси або таки були прямо підкуплені сусідами, і як такі були ворогами української самостійности, робили бешкети, що виходили прямо на погибель української держави, а на користь її ворогови.

Московський цар укритим диригентом української черні.

Молода козацька держава, покликана до життя зривом гетьмана Б. Хмельницького проти Польщі, мала перед собою дві основні справи до вирішення — зберегти державну самостійність та розвязави внутрішні суспільні справи, себто наладнати демократичний лад козацької України. Обидві справи, одна чисто заграничної політики, а друга чисто внутрішної, видавалисяб від себе цілковито незалежні, були наділі стисло від себе залежні, бо внутрішні суспільні трудноші зручно вмів використовувати царський уряд для осягнення своїх намічених цілей, а саме — скасувати українську державу та перемінити її на звичайну частину московського царства.

Приймаючи в так званій Переяславській Умові Україну під свій протекторат московський цар спершу навіть полишав Україні власну заграничну політику, але вже мав відразу готовий плян перемінити її на звичайну провінцію московської самовладної держави. Зробити це без помочі українців було не легко, бо Україна з одного боку була країною демократичною, з другого боку українське козацтво представляло військову силу, яку готове було кожної хвилини звернути проти кожного порушника української волі, теж і проти царя.

Військову силу творили козаки — козацька маса та старшини. Одні та другі були станом упривилейованим супроти простого рільничого населення, селянства, хлопів. Ці за польського володіння панщизняні хлопи брали тисячами теж участь в повстанню проти Польщі та повернувши з війни повернули теж до своїх рільничих занять скинувши зі себе панщину.

Йшло тепер про наладнання внутрішних суспільних відносин в державі, яка тоді була унікатом в Европі, бо не було тоді в Европі держави без панщини. Не було правда, панщини в одинокій тоді ще Швайцарії, але Швайцарія гірська країна з пастушою тоді господаркою не могла входити в гру. Україна, навпаки, була краєм рільничим. Чи він мав бути одиноким в цілій Европі без панщини?

Кожна історична епоха має теж свої господарські вимоги, звичайно невідлучно звязані з цілим громадським ладом. Нині кожен громадянин в Америці рівний, нема панщини, але теж кожен має громадські обовязки; на приклад кожен мусить йти служити у війську. У тому часі по скінченій революції проти Польщі, військову службу робити мали тільки люди воєнні, а ними були козаки. Селяни не повнили військової служби, вони могли спокійно собі господарити. Отже справедливість вимагала, щоби вони, в якийсь спосіб помагали в господарці тим, що йшли на війну, здебільша своїм коштом, та життя своє наражали в обороні України. Якісь обовязки мусіли бути наложені на селян в користь державних маєтків, козацьких господарств, тимбільше, що тоді наємних робітників не було, бо кожен мав свою землю.

Козаки давали військову службу, а селяни-посполиті мусіли будувати дороги, замки, укріплення, тощо. Це все накладало на них тягарі. Одні тягарі були найслушніші в світі, другі може й менше слушні, бо надужиття все були і мабуть будуть в світі.

Ось так і козацькі старшини бажали у своїй державі збогатіти та додатково накладали якісь панщизняні обовязки на українських селян - посполитих. Такі обовязки зачали вводити ще перед гетьманом Мазепою, за часів його попередника геть. Самійловича, а продовжувалися за гетьмана Мазепи. Та ось ті панщизняні обовязки в козацькій Україні були маленькою частиною тих важких панщизняних обовязків, що тоді були в Польщі та в Московщині. Але українські посполиті були й ними невдоволені. Ось і тому почали зявлятись демаґоги, що підбунтовували селян і проти найбільше справедливих тягарів. Демаґоги ці часто стояли на тайній службі московського царя, який диригував усіми виступами української черні. Демаґоги наклонювали українських посполитих поминати свою українську владу, а зі скаргами звертатися прямо до царя за охороною проти „несправедливих тягарів" накладаних українською владою. Московський цар, який у себе в дома мав панщизняні обовязки такі важкі як ніде в світі, ставав ось так „оборонцем українських мас". Скарги використовує цар на це, щоб обмежувати українську державну владу, щоб вмішуватися у внутрішні справи України та поволи робити з неї свою власну провінцію.

Українську чернь використовували царі особливо в часі виборів гетьмана. Один такий вибір при інтервенції черні, з якого вийшов ставленник Москви гетьман І. Бруховецький, описаний в повісти Куліша: Чорна Рада, себто рада черні. Доки геть. Мазепа не зірвав з Московщиною, московський цар Петро В. сам його заохочував накладати на українських посполитих панщизняні тягарі. Хотів, щоб їх положення зрівналося з дуже тяжким положенням селян на Московщині. Одначе коли гетьман Мазепа виступив в обороні самостійности України проти московського царя, негайно цар Петро перекинувся на оборонця українських селян, а з гетьмана - визвольника зробив ворога українського народу, зокрема ворога селянських мас. Чи не такої самої пісоньки співають й нинішні аґенти московського панування над Україною, коли є мова про цього великого гетьмана, що пірвався піти слідами Богдана Хмельницького та вдруге визволити Україну, тим разом зпід Московщини?

Большевицька охльократія в Україні.

Російські царі за козацьких часів все спиралися на українську охльократію, на інтервенції черні. Нелад, викликуваний невідповідальною чернню, завжди був для російських царів водою на їх млин, щоб поневолювати Україну та ще й серед українських найменше освічених мас уходити [illegible] телів як не їх спасителів.

Цю саму політику засвоїли собі і російські большевики, коли розпочали наступ на Україну, щоб знов відбудувати єдину неділиму Росію під червоним стягом серпа та молота. Хто тямить в Україні часи 1917 — 1920 років, той знає, яку розперезану демаґоґічну аґітацію розвели большевики серед українських мас, щоб їх збунтувати проти української влади та завести їх та й цілу Україну під московське панування.

Український уряд ухвалює віддати панську землю селянам, але правним порядком по розділу; російські большевики кидають клич: бери сам землю, зараз: „ґраб наґрабйонноє", бо мовляв — та українська влада щось недобре проти вас задумує, коли не дає негайно землі.

Зачинається хаотичне ділення землею, анархія в краю та недовіря до української влади, чому то вона спиняє негайний поділ. Вкінці серед бешкетів та анархії поділили фільварки. Та як тільки заіснувала червона влада, то відібрала і фільварки і прадідні селянські господарства та дрібні загони. Зі селян зробили державних наймитів під наглядом червоних комісарів — нових панів червоного царства. Селяни йшли за тими демаґоґічними кличами; охльократія українська помагала валити власну державу, що єдина в силі українським людям запевнити волю, землю та постійний добробут.

Хто прислухується вигукам американських комуністів та їх помічників, то вічно бренить ця сама гра на низьких інстинктах темної охльокративної черні. Оте вічне баламучення та пуджання темних людей панами та чим там. Пуджають українських темних людей навіть якимись такими неістнуючими українськими па-

(Докінчення на стороні 3-ій)

ОЛ. ЛУГОВИЙ — Права автора застережені

ЧОРНІ ХМАРИ ІЗЗА ПРИПЯТИ

Історична повість з часів Хмельниччини.

44)

— Ще не час! Варту змінюють на день! Певний це знак, що брами відчинять для худоби, чи чого іншого. Заждемо!

— Козаки нетерпеливляться! — доложив Пішко. — Напружене чекання швидко перетомлює.

— І мої козаки перетомлені, — додав Бруяка.

— Заждемо, недовго вже! — заспокоїв їх Кричевський.

Ворота розкрито, та до них не змоглаб дістатись ніяка сила в світі. Вулицю й шлях загородили отари худоби, яка рвалася чим дужче з воріт, зачувши волю, лісовий холодок і пашу. В воротах стиснулося її так багато, що відступила під хати безрадна варта. В тому загудів дзвін. Козацтво ще перечекало кілька хвиль — дало час худобі розійтися з шляху.

І з перелісків вискочили козацькі лави, околили містечко щільним перстенем. Сотні київців і овручан летіли вздовж шляхів до воріт. Інші полки швидко швидко рубали частокіл і заулками вганялися в містечко. Вартові на воротах ледви встигли віддати стріл, а вже козаками були зтяті. Поодинокі стріли з подвір страт козакам не спричиняли. Козацтво розсипалося по вуличках. Швидко опановано обозом з амуніцією.

Але хвилі розгублености й жаху, викликані несподіваним нападом швидко минали. Ламаючи й валячи плоти поміж подвірями литвини збіглися у більші гурти. За укриттям будівель то там, то сям почали козаків обстрілювати. Завзятий спротив козакам поставила корчма, куди при перших стрілах назбігалося до командантів кілька соток драґонів. Стріляли з вікон і зза плоту, відгороджуючого від вулиці обширне заїздне подвіря. Падали корчачись з болю поцілені козаки, вганяли вулицею ошалілі коні без їздців, квилили поранені коні і люди.

Несподіваний напад загрожував повернутись у затяжний бій. Та у драґонів не було на руках багато стрілива. Стріли все рідшали і заперестали зовсім. Відбивалася одна лиш корчма.

Частина козацтва розсипалася по подвірях вишукувати драґонів. До раннього обіду величезна товпа розброєних вишикувалася здовж головної вулиці. А коло корчми все ще йшов бій. Козацтво звільнило вулицю перед корчмою обстрілюючи подвіря з укрить. Намірялося корчму запалити і тим змусити литвинів піддатися. Старшина однак заборонила: огонь міг перекинутись на сусідні будови і потерпілоб безвинне населення містечка, а крім того дим пожежі побачилаб литовська армія під Лоївом, здогадалаб ся, що з Холмцем щось не гаразд і вислалаб допомогу.

Вихід з становища піддав командант литовського корпусу. Він, доглянувши звільнену вулицю, вирішив з Холмця вирватись, хоч би й з найбільшими стратами. Литвини виткнулися було через пролім у задній частині заїзду до ліса. Звідти привитали драґонів стрілами козацькі сотні, що стерегли виходів з міста. Пролім загатили трупами драґонів і коней. Ротмістр Соколовський наказав тоді відкрити ворота на вулицю, думав пробитись насліпо.

З піддаша хати напроти Кричевський бачив все, що діється на подвірю заїзду. Литвини всіли на коней, рушили були до пролому. Кричевський в одну мить зрозумів їх замір. Через прибічників наказав обом полковникам, Пішкови і Бруяці, стягнути відділи з обох кінців улиці, загородити виходи, бо не міг відгадати, куди ротмістр Соколовский кинеться пробиватись — на Лоїв чи Річицю. Литвини вирвались з подвіря, кинулись у південний бік вулиці. На них посипались стріли, а з віддалі показався сильний відділ Київців на чолі з Пішком. Завернули на північ — їх зустрінув такий же стрій Овручан на чолі з своїм полковником. А стріли все вихоплювали з литовських рядів то драґона, то коня. Упав врешті грубий Прибиш, помічник Соколовського. Не бачучи рятунку — недобитки підалися...

Литовський корпус утратив мало не половину свого складу вбитими і пораненими. Значні втрати понесло й козацтво, — самих вбитих дотягало до сотки. Поховати своїх і литвинів доручив Кричевський населенню містечка. Своїх поранених наказав забрати у дальший похід. Поранених литвинів залишив на опіку населення. Козацькі страти окупилися значними здобутками зброї — мушкетів, рапир, шабель і ятаганів, та до пятьсот добрих коней з повним вирядом. Слабших козацьких коней роздано селянам. Полонених по допиті відпроваджено у ліси.[46] Козацькі полки зміцнилися. З півсотки уцілівших драґонів-білорусинів, бачучи відношення козацтва до селян, забажало битися в козацьких рядах проти свого дотеперішнього зверхника. Їх влито у склад кращих полків — Київського і Овруцького, по кілька чоловіків у кожну сотню, під нагляд сотників. Бажала прилучитись до козаків і Холмецька молодь. Їх однак не приймали.

Під південь у Холмці не зісталося ні одного козака. Налетіли й знов зникли, — так, начеб міщанам то все привиділося. Про кріваву подію ранку, 29. липня, пригадувало тільки побільшене втроє число поранених литвинів, та дві великі могили — козацька і литовська. Наказний гетьман гостро заборонив чинити раненим кривди.

(Дальше буде).

[46]) Ротмістр Соколовский пізніше правдоподібно перейшов на службу Хмельницького. У 1655. році був такий наказний полковник Биховський, ротмістр литовської армії.

Звіт Головної Контрольної Комісії У. Н. Союзу

(Докінчення)

Згідно з банковими книжечками і банковими виказами готівка знаходиться в банках, котрі подаємо в цьому звіті. Банк, означений зіркою, це банк заморожений.

Готівка У. Н. Союзу, старих і нових родів обезпечення, знаходиться в отсих банках:

Назва банку:	Місцевість:	Ч. кн.:	Конто:	Назва фонду:	Сума:	Разом:
Peoples Trust Co.	Shamokin, Pa.	558	Sav. Dept.	Mortuary Fd.	$ 4,965.08	$ 4,965.08
Provident Inst. for Savings	Jersey City, N. J.	182,746	Sav. Dept.	Adm. Fd.	3,324.75	
Provident Inst. for Savings	Jersey City, N. J.	202,352	Sav. Dept.	Adm. Fd.	2,846.73	6,171.48
First National Bank	Jersey City, N. J.	656	Sav. Dept.	Indg. Fd.	1,146.25	
First National Bank	Jersey City, N. J.		Real Estate Dept.		56,033.48	57,179.73
Commercial Trust Co.	Jersey City, N. J.		Check Acc't	Mort. Fd.	27,938.04	
Commercial Trust Co.	Jersey City, N. J.		Special Acc't.		17,889.89	
Commercial Trust Co.	Jersey City, N. J.		Check Acc't	Svoboda	10,585.17	56,413.10
Trust Co. of New Jersey	Jersey City, N. J.	16,279	Sav. Dept.	Mort. Fd.	864.00	864.00
Hudson County National Bank	Jersey City, N. J.		Check Acc't	Mort. Fd.	32,239.60	32,239.60
Elizabethport Banking Co.	Elizabeth, N. J.	16,091	Sav. Dept.	Mort. Fd.	2,055.52	2,055.52
Germania Mut. Saving	Elizabeth, N. J.	1,564	Sav. Dept.	Mort. Fd.	6,834.80	6,834.80
National State Bank	Elizabeth, N. J.	6,482	Sav. Dept.	Reserve Fd.	1,018.78	1,018.78
Central Home Trust Co.	Elizabeth, N. J.	188	Sav. Dept.	Mort. Fd.	2,035.30	2,035.30
Union County Trust Co.	Elizabeth, N. J.		Check Acc't	National Fd.	11,033.94	11,033.94
Fidelity Union Trust Co.	Newark, N. J.	105,713	Sav. Dept.	Mort. Fd.	2,130.18	2,130.18
Howard Sav. Institution	Newark, N. J.	547,638	Sav. Dept.	Adm. Fd.	3,309.06	3,309.06
Chase National Bank	New York, N. Y.		Check Acc't	Mort. Fd.	80,136.75	
Chase National Bank	New York, N. Y.		Check Acc't	Dividend	11,218.68	91,355.43
Irving Trust Co.	New York, N. Y.		Check Acc't	Adm. Fd.	89,433.44	
Irving Trust Co.	New York, N. Y.		Check Acc't	Indg. Fd.	21,557.15	110,990.59
Public Nat'l Bank & Trust Co.	New York, N. Y.		Check Acc't	Orphant's Fd.	32,249.30	32,249.30
* N. J. Title Guar. & Trust Co.	Jersey City, N. J.	20,600	Sav. Dept.	Adm. Fd.	3,997.66	
* N. J. Title Guar. & Trust Co.	Jersey City, N. J.		Check Acc't	Adm. Fd.	537.61	4,535.27
Guaranty Trust Co.	New York, N. Y.		Check Acc't	Mort. Fd.	95,479.96	95,479.96
Bankers Trust Co.	New York, N. Y.		Check Acc't	Mort. Fd.	100,061.44	100,061.44
Royal Bank of Canada	Toronto, Ont. Can.		Check Acc't		14,074.49	14,074.49
Security Bank & Trust Co.	Philadelphia, Pa.		Check Acc't	National Fd.	5,000.00	5,000.00
Ukrainian Savings Co.	Cleveland, O.		Sav. Dept.	Mort. Fd.	5,241.70	5,241.70
Nat'l Newark & Essex Banking Co.	Newark, N. J.		Check Acc't	Concord Fd.	2,856.19	2,856.19
				Cash in banks	$648,094.94	$648,094.94
				Cash on hand in "Svoboda"	8.21	8.21
				Total cash	$648.103.15	$648.103.15

Готівка молодечого департаменту У. Н. Союзу знаходиться в отсих банках:

Назва банку:	Місцевість:	Ч. кн.:	Конто:	Назва фонду:	Сума:	Разом:
Elizabeth Trust Co.	Elizabeth, N. J.	3,730	Sav. Dept.	Mort. Fd.	$ 1,840.36	
Elizabeth Trust Co.	Elizabeth, N. J.	10,474	Sav. Dept.	Mort. Fd.	1,003.14	$ 2,843.50
Harmonia Mutual Sav. Ass'n	Elizabeth, N. J.	21,446	Sav. Dept.	Adm. Fd.	13,004.03	13,004.03
Union County Trust Co.	Elizabeth, N. J.		Check Acc't	Adm. Fd.	13,017.30	13,017.30
* N. J. Title Guar. & Trust Co.	Jersey City, N. J.	18,336	Sav. Dept.	Adm. Fd.	2,148.63	
* N. J. Title Guar. & Trust Co.	Jersey City, N. J.		Check Acc't	Adm. Fd.	697.39	
* N. J. Title Guar. & Trust Co.	Jersey City, N. J.		Special Acc't		1,777.95	4,623.97
Public Nat'l Bank & Trust Co.	New York, N. Y.		Check Acc't	Mort. Fd.	12,536.57	12,536.57
First National Bank	Jersey City, N. J.		Check Acc't		2,526.36	2,526.36
Commercial Trust Co.	Jersey City, N. J.		Special Acc't		1,253.89	1,253.89
Royal Bank of Canada	Toronto, Ont. Can.		Check Acc't		7,831.04	7,831.04
Guaranty Trust Co.	New York, N. Y.		Check Acc't		27,318.50	27,318.50
				Total	$84,955.16	$84,955.16

Заморожений банк 1943 р. виплатив 7% дивіденди.

Готівка Сиротинця-захисту У. Н. С. знаходиться в отсих банках:

Назва банку:	Місцевість:	Ч. кн.:	Конто:	Сума:	Разом:
U. S. Saving Bank of Newark, N. J.	Newark, N. J.	140,488	Sav. Dept.	$ 173.63	$ 173.63
Nat'l Newark & Essex Banking Co.	Newark, N. J.		Check Acc't	2,224.07	2,224.07
			Total	$ 2,397.70	$ 2,397.70

Фонд ім. С. Ядловського ульокований:

Назва банку:	Місцевість:	Ч. кн.:	Конто:	Сума:	Разом:
Provident Inst. for Savings	Jersey City, N. J.	5,279	Sav. Dept.	$ 348.45	$ 348.45

ЗВІТ ЗАХИСТУ-СИРОТИНЦЯ У. Н. СОЮЗУ
за час від 1. липня до 31. грудня 1943.

Готівка з кінцем 30. червня 1943 року осталася	$ 1,948.09
Відсотки від бондів	448.75
Відсотки з банку	86
Готівка з кінцем 31. грудня 1943 року остається	$ 2,397.70
Інвестиції в бондах	38,279.95
З кінцем 31. грудня 1943 року фонд Захисту-Сиротинця остається	$40,677.65

ЗВІТ ЗАХИСТУ-СИРОТИНЦЯ У. Н. СОЮЗУ
за час від 1. січня до 31. грудня 1943.

Готівка з кінцем 31. грудня 1942 року осталася	$ 1,498.49
Відсотки від бондів за час від 1. січня до 31. грудня 1943 року	897.50
Відсотки з банку за час від 1. січня до 31. грудня 1943 року	1.71
Готівка з кінцем 31. грудня 1943 року остається	$ 2,397.70
Інвестиції в бондах	38,279.95
З кінцем 31. грудня 1943 року фонд Захисту-Сиротинця остається	$40,677.65

ЗВІТ ФОНДУ бл. п. С. ЯДЛОВСЬКОГО
за час від 1. липня до 31. грудня 1943.

Готівка з кінцем 30. червня 1943 року осталася	$ 315.71
Відсотки від бондів	31.25
Відсотки з банку	1.49
Готівка з кінцем 31. грудня 1943 року остається	$ 348.45
Інвестиції в бондах	2,500.00
З кінцем 31. грудня 1943 року фонд бл. п. С. Ядловського остається	$ 2,848.45

ЗВІТ ФОНДУ бл. п. С. ЯДЛОВСЬКОГО
за час від 1. січня до 31. грудня 1943.

Готівка з кінцем 31. грудня 1942 року осталася	$ 283.13
Відсотки від бондів за час від 1. січня до 31. грудня 1943 року	62.50
Відсотки з банку за час від 1. січня до 31. грудня 1943 року	2.82
Готівка з кінцем 31. грудня 1943 року остається	$ 348.45
Інвестиції в бондах	2,500.00
З кінцем 31. грудня 1943 року фонд бл. п. С. Ядловського остається	$ 2,848.45

ЗАГАЛЬНЕ ЗІСТАВЛЕННЯ МАЙНА У. Н. СОЮЗУ.

З кінцем 31. грудня 1943 року майно старших членів виносило	$6,726,960.96
З кінцем 31. грудня 1943 р. майно Молодечого Департаменту виносило	551,702.31
З кінцем 31. грудня 1943 р. було майна Захисту-Сиротинця	40,677.65
З кінцем 31. грудня 1943 р. було в фонді бл. п. С. Ядловського	2,848.45
Разом	$7,322,189.37
Майно У. Н. Союзу з кінцем 31. грудня 1942 р. було	$6,848.431.09
Загальний приріст майна У. Н. Союзу в 1943 є	$ 473,758.28

Упродовж 1943 р. померло старших членів 291, і членів-дітей 12. Разом 303.

ЗВІТ АДМІНІСТРАЦІЇ „СВОБОДИ"
За час від 1. січня до 31. грудня 1943 року.

ПРИХІД:

Готівка з 1942 року	$ 4,878.95
Передплата від членів У. Н. Союзу	50,340.00
Передплата від приватних читачів „Свободи"	3,304.27
Кольпортаж	233.36
З продажі книжок, карток і календарів	2,769.14
Оголошення	4,922.45
Друкарські роботи	6,177.19
Ювилейний дар „Свободі"	363.50
Зворот від У. Н. Союзу за Електрику і Ґас	288.00
Ріжні звороти, премії і дивіденди	152.39
Зі змін адрес	37.05
За старий папір	22.28
Рекорди	13.13
Разом	$73,501.71
Продажний опуст	54.66
Чистий прихід	$73,447.05

РОЗХІД:

Платня робітників і редакторів	$32,611.21
Платня кореспондентів	1,737.00
Поштові видатки	4,742.09
Папір та інші матеріяли	9,433.18
Рент У. Н. Союзові	7,500.00
Телефон	342.99
Електрика й Ґас	1,340.75
Книжки	556.39
Канцелярійні видатки за приряди, журнали, часописи й жертви	457.13
Друкарські приряди і нові части до машин	859.45
Асекурація	434.89
Федеральне і стейтове обезпечення робітників	1,877.94
Купно нових машин	1,609.75
Ріжні дрібні видатки: повісти, накривала на машини та інше	333.35
Комісове від оголошень	157.45
Кошти подорожі (В. Л.)	13.00
Поштова скринка	16.00
Разом	$64,022.57
Купний опуст	58.20
Вложений федеральний і стейтовий податок робітниками, що є вчислений у загальній сумі платні робітників і редакторів	1,289.76
Чистий розхід	$62,674.61

ПОВТОРЕННЯ:

Прихід	$73,447.05	Готівка в банку	$10,764.23
Розхід	62,674.61	Готівка на руках	8.21
	$10,772.44	Разом	$10,772.44

Ця сума $10,772.44 є вже вчислена в загальнім маєтку У. Н. Союзу.

Контрольна Комісія уважає за потрібне ствердити ще слідуюче:

1. З кінцем 1943 року були невиплачені такі посмертні запомоги: Григорій Лешко, від. 56, $300.00; Роман Ілечко, від. 65, $200.00; Анна Лисак, від. 76, $202.92; Іван Дзьомба, від. 252, $300.00; Іван Гусак, від. 361, $500.00; Михайло Половський, від. 24, $936.20, і Кіндрат Заславський, від. 122, $1,000.00. Разом остає не виплачених посмертних запомог на суму $3,439.12. Згадані виплати здержано з браку відповідних доказів леґального характеру.

2. Усі інвестиції в бондах обох департаментів платять точно відсотки.

Дім У. Н. Союзу, який в 1943. році був оцінений на суму $87,000, приніс $7.71%, а на 1944 рік цю інвестицію обнижено до суми $82,000.

4. Крім того, У. Н. Союз має 27 реальностей, в котрих є інвестовано $758,340. Ця інвестиція принесла в 1943 році чистого доходу $50,643.02.

5. Усі морґеджі У. Н. Союзу принесли в 1943 році відсотків на суму $57,214.40, а два морґеджі знаходяться в стані перебрання. Загальне майно У. Н. Союзу в році 1943. принесло 3.50%.

Активи, які не є зараховані до загального майна У. Н. Союзу:

1. Відсотки від морґеджів, які мали бути заплачені в 1943. році, а не були, виносять	$ 733.45
2. Нагромаджені відсотки (accrued) від морґеджів, котрих реченець плачення припадає в році 1944., виносять	4,374.77
3. Залеглі відсотки від членських позичок, котрі мали бути заплачені в 1943. році, а не були	27,877.02
4. Залеглі нагромаджені відсотки від членських позичок, котрих реченець плачення припадає в 1944. році, виносять	8,994.90
5. Залеглі ренти від реальностей, які мали бути заплачені в 1943. році, а не були, виносять	364.00
6. Нагромаджені відсотки від бондів, яких реченець припадає в 1944. році, виносять	26,715.91
7. Нагромаджені відсотки з банків, яких реченець плачення припадає дня 1. січня 1944. року виносять	352.78
8. Залеглі місячні вкладки відділів У. Н. Союзу, які мали бути заплачені в 1943. році, а не були, виносять	3,566.84
Разом	$72,979.67

Смертність в членстві обох департаментів виносить 70.4%
Оцінка грамот обох департаментів виносить 152.0%

Згідно з рішенням конвенції, отсі урядники є бондовані: предсідник Микола Мурашко на $10,000, секретар Дмитро Ґаличин, $5,000, касієр Роман Слободян, на $75,000; ці бонди є в руках контрольної комісії.

Колектор рентів В. Стасюк, є бондований на $5,000 як запорука, і на $2,000 від грабунку. Ці бонди знаходяться в руках екзекутивного комітету У. Н. Союзу.

На основі переглянення цілого внутрішного діловодства екзекутиви, головна контрольна комісія стверджує, що екзекутива сповняє свої обовязки точно.

Головна контрольна комісія У. Н. Союзу перевела в днях 28. лютого до 5. березня 1944, основну контролю майна, діловодства і орґанізаційного життя Українського Народного Союзу та отсим стверджує, що знайшла все в доброму стані і порядку.

Дмитро Капітула, д-р Вол. Ґалан, д-р А. Т. Кібзей, Роман Смук, Степан Куропась.

Анґлійська преса про польські справи

ЛОНДОН. (ОНА) — Був час, коли анґлійська преса писала про польські справи багато і прихильно. Можна скаазти, навіть дуже прихильно. Особливо в початках приїзду польського уряду до Анґлії. Анґлійці уважали поляків героями, які не зважаючи на велику силу німецької мілітарної машини, перші поставили їй опір. Розуміється, що битву поляки програли, і то дуже скоро, але їм ніхто за це не докоряв. Навпаки, поляків уважали героями, які з честю програли війну з куди сильнішим від себе ворогом. Їм всі тут співчували, помагали приміститися, дали їм нагоду орґанізувати свою армію, повітряну і морську силу та вести незалежну, державну політику. Інакше кажучи, анґлійці прийняли польських виходців з небувалою чемністю і казали їм бути, як в себе дома.

З усіх урядів на вигнанні — польський урядував у Лондоні, якби він був тут здавен давна. Польські міністри й офіцири скоро здобули собі велику популярність і мали вступ не тільки до урядових кол, але й до кращих анґлійських родин, які їх радо приймали, гостили і помагали. Давали їм нагоду творити своє власне родинне і громадське життя, свою політику. Анґлійська преса посвячувала польським справам так багато місця, що інші політичні еміґранти й уряди завидували полякам.

Розуміється, що тепер вже цього нема. Анґлійці вже інакше ставляться до поляків. Очевидно, не до всіх. Польських робітників, вояків, моряків, авіяторів — шанують і поважають, але так званих стейтсменів — ні. Ці останні вже далися анґлійцям пізнати і втратили в них довіря. Многі анґлійці почали уважати польських політиків недозрілими романтиками; людьми, які не рахуються з дійсністю, а мріють відживити стару, передвоєнну Польщу, з несправедливим суспільним і політичним ладом та з національними меншинами, а анґлійці не хочуть відбудовувати такої Польщі і вже нераз полякам про це говорили.

Анґлійська преса, консервативного і поступового напрямку, вже кількома наворотами звертала полякам увагу, що східна часть польської держави була заселена більшістю непольського населення, та що польський уряд не виповнив супроти національних меншин своїх зобовязань. Розуміється, що польські політики в Лондоні не звертали на це великої уваги і далі мріяли про відбудову Речіпосполитої в її передвоєнних границях. Писали і говорили, що їм належиться велика і сильна Польща, не звертаючи уваги на те, що анґлійський уряд і нарід інакше дивляться на цю справу. Певна річ, що польський нарід буде мати свою незалежну державу, але анґлійське громадянство, його преса і уряд уважають, що Польща повинна визбутись ворожо до себе настроєного українського й білоруського населення. Тому власне Чирчил заявив 22. січня в парляменті, що совєтські домагання встановити між Польщею і Советським Союзом нову границю — є „слушні і справедливі" і пригадав полякам, що анґлійський уряд ніколи не ґарантував старих польських границь. Навіть така безсторонна ґазета, як „Дейлі Мейл", прихильно приняла заяву Чорчила про польсько-советську границю, кажучи, що на схід від лінії Курзона, є на 10,000,000 населення всього два з половиною мілiонів поляків. „Йоркшайр Пост" підтвердив цю думку і написав, що лінія Курзона повинна уважатися льоґічною польсько-советською границею.

(Докінчення зо сторони 2-гої)

нами, яким, якби навіть і були, то куди їм рівнатися до червоних панів-комісарів та їх благородних родів. А ціль все та сама, що в минулім: використовувати руїнницькі нахили охльократії, себто здеґенерованої української демократії, щоб не допустити до повстання такої самостійної України, деб ось той простий український чоловік став власним паном та господарем на своїй рідній землі.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

З ВРАЖІНЬ З СОЮЗОВОГО СВЯТА В НЮ ЙОРКУ.

Хоч не так то легко й вигідно їхати з Балтімор до Ню Йорку, коли брати під увагу подорож у военних часах, то проте тяжко було позбутись гадки, що чоловік не буде на концерті в Карнеґі Гол, влаштованім з нагоди 50-літнього Ювилею У. Н. Союзу, в неділю 5. березня. І тому, десь так година шеста вечером, я вже прибув цеї неділі до Карнеґі Гол і пішов до каси купити білет. І добре зробив, що зараз купив, бо по семій годині вже всі тикети були розпродані. Ще далеко до початку, а народу найшло стільки, що коритар був цілком забитий, а через вхід то тяжко було й протиснутись. Вже то вказувало, що небуденний це день! Куди не обернешся, а бачиш як Союзовці взаїмно витаються, здоровлять себе, усміхаються. Словом — як добра родина.

Чую, а хтось каже: Здоров був, таж не бачив тебе вже щось з 17 років! А той відказує: А може булоб треба ждати ще других 17 років, якби не Золотий Ювилей У. Н. Союзу.

Видно було людей з різних сторін. Односельчани, що мешкають у різних сторнах і по різних містах, зустрівшись, витаються отсе як рідні браття і тішаться, що Батько Союз звів їх докупи як своїх добрих дітей. Підходжу до іншого гуртка. І чую те саме, і бачу подібний образ. Ось так і я опинився в гуртку. Питають, хто й з яких сторін. Знайшов навіть „краянку", бо як нагадав їй свій Кайданів (повіт Бучач), то так і заговорила мов заспівала: Ой знаю, знаю, добре знаю, бо й як мені забути, як я туди ще змалечку що року на Святої Покрови до Зарваниці на відпуст ходила; ще й тепер з завязаними очима зайшлаб понад Стрипою просто до Зарваниці...

Так, тоді ми ходили з всіх сторін до Зарваниці, щоб просити там ліпшої долі для нашого народу, а тут, на американській землі, сходимось з різних сторін просити в церквах того самого. Знов у Карнеґі Гол ще засвідчимо, що український нарід живий, культурний, добрий і благородний, хоч поневолений.

Велика честь тим усім, що так добре подбали про звеличання Золотого Ювилею Батька Союза. Це така памятка, що її ніхто з нас ніколи забути не зможе! Ось ту масу нашого робучого народу, що так культурно поводився і прийшов начас, бо порядок був такий, що ліпший не міг бути. З ким не говорити, а кожний признає, що Концерт-Свято У. Н. Союзу в Ню Йорку випав понад усякі сподівання. Кожну точку програми публика оплескувала з захопленням і заслужено, бо виступали славні артистичні сили і знамениті промовці. І прекрасно співав хор. Відчувалося велику радість, що У. Н. Союз дожив такої щасливої хвилі святкувати отсе свято. І серце билося, як в часі цього свята так мужньо згадували за Україну і її боротьбу за волю. Вартує, дійсно вартує бути членом У. Н. Союзу!

Теодор Чорній,
Балтимор, Мд.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Д-р П. Д., Філядельфія, Па. — Добре, що розписались! Пишіть далі, а будемо й надалі дуже вдячні. Не тільки ми, але й читачі!

Е. Д., Ґрейт Медовз, Н. Дж. — Добре зробили, що описали свої враження. Наші люди занедбують поділитись з ґазетою своїми почуваннями чи заввагами. Не все мусить іти до ґазети як допис, але добре, як надсилається завваги хочби для самої редакції, бож цікаво знати, як загал реаґує на різні події, маніфестації й т. п. Може бути в тих заввагах і гостра критика, навіть неслушна, коби тільки була культурна. Це одинока вимога. Кінець ми пропустили, бо цей „молодий", що говорив, а потім співав, є в редакції, а редакторів то нам уже найлекше поминути... Вони за те не гніваються!

ТРИ БОМБАРДУВАННЯ ПАРАМУШІРУ.

ПЕРЛ ГАРБОР. — Головна кватира адмірала Ниміца подала комунікат, що американські летуни бомбардували три дні за порядком японські позиції на Парамушірі, що лежить у північній частині ґрупи Курильських островів, що тягнуться від північної Японії до Камчатки.

ЯК СКЛАДАЮТЬ ЮВИЛЕЙНИЙ ДАР „СВОБОДІ"?

Дальші жертви зложили на „Ювилейний Дар „Свободі":

Від. 1. Українського Золотого Хреста, Ню Йорк $5, Лев Посацький 50 ц.; Мрс. Д. Матвіїв, Асторія, Н. Й. $2; Теод. Грицик, Амбридж, Па. $1; члени від. 375. У. Н. С. з Філядельфії, по $1, а це: Василь Бідей, Стефан Крутій, а Стеля Данько 25 ц.; Пелягія Осахо, Сопіріор, Вис. $1 („бо я люблю читати „Свободу", то моє життя").

Акрон, Огайо, на зборах від. 295 У. Н. С. старий уряд склав звіт, а як його поновно вибрали, предс. Олекса Зепко підніс справу „Свободи", як вона нам дорога й конечна, а як папір і робітник тепер дорогий, то треба помогти. Внесок дав В. Пулк, підтримав І. Гурин і на тій підставі з братської каси виасиґнувано на поміч „Свободі $25. Знову поставив внесок М. Петруха, підтримав П. Славич і добровільно склали від себе: В. Пулк $2, а по $1 дали такі члени: М. Петруха, О. Зепко, І. Зепко, І. Шляхетка, Г. Шпак, С. Цепко, Е. Пивончук, О. Сивик, Й. Сивик, С. Ґарбар, С. Антонюк, М. Судомир, С. Яворський, Д. Різник, М. Іванцьо, Л. Сахарнецький, І. Гурин, Г. Лесняк, П. Косс, М. Ґеряк, П. Славич, Г. Бронкович, Й. Баранецький. Разом пересилає відділ $51. (Того самого дня закуплено военний бонд з каси братства на $500, а 50-літній ювилей рішено відсвяткувати з відділом 180). О. Зепко, предс., М. Петруха, кас., В. Пулк, секр.

Від. 238 У. Н. Союзу в Бостоні, Мас. $5.

(Дальші жертви будуть оголошені під тою самою рубрикою, себто: „Як складають Ювилейний Дар „Свободі"?).

ПОЛЬСЬКЕ ПІДЗЕМЕЛЛЯ ДІЛАЄ.

ЛОНДОН. — Польська Телеґрафічна Агенція подає, що польські підземні орґанізації перервали залізничий рух на залізниці між Варшавою й Мінськом. З пімсти за це німці перебили все населення села Борки, не виключаючи ні жінок ні дітей, а село спалили до тла.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

„Назар Стодоля" і цар Олександер III.

Песа Тараса Шевченка п. з. „Назар Стодоля", яка буде відограна в Філядельфії в неділю, дня 2. квітня на дохід Червоного Хреста мала після споминів нашого славного артиста і директора Українського Театру в Києві, Миколи Садовського, цікаві переходи.

В році 1876 царським указом заборонено все, що мало українську назву: книжку, театр і навіть пісню. Російські песи, які почали виставляти від того часу на Україні, не мали ніякого поводження, публика їх ігнорувала. Російський театр гинув „з голоду". Використовуючи таку ситуацію, Садовський підмовив одного впливового директора російського театру вистаратися дозволу на вистави українських пес. І так рік 1881 був переломовим роком українського театру. Відразу українські вистави мали величезні успіхи.

В Києві публика доходила до екстазу і розносила на плечах акторів до дому вулицями міста з гучними оплесками і криком. Почались доноси. Київський ґенерал - ґубернатор Дрентельн злякався „за цілість російської держави" і в р. 1883 заборонив українські вистави в київському ґенерал-ґубернаторстві. Від тоді театр перенісся в полуднево-східну Україну.

Слава про українську трупу ширилась і дійшла до самої столиці Петербурга. В р. 1886 Садовський рішився вивести кілька вистав в Петербурзі. Слава трупи в Петербурзі росла з кожним днем. Білети продавали тиждень наперед а „вельможне панство всяких рангів" лавою ринуло подивитися на трупу „з Назарету". Слава лізла по щаблях все вище і вище і нарешті з палаців і сальонів перейшла до царського двора.

„Його Величність цар Олександер III. заявили, що хочуть бачити трупу і що треба вибрати таку штуку, щоб вона була не довга і не коротка, щоб була і драматична і комічна, щоб не стомила його величність і щоб мала гарну обстанову і костюми".

На раді артистів, яку зібрав на цей випадок Садовський вирішили виставити підходящу під такі бажання песу Тараса Шевченка: „Назар Стодоля". Перед самою виставою ґрадоначальник Ґрессер зявився за сценою і заявив: „Как только ґосударь сядет в ложу — поднімать занавєс. Первий антракт должен бить 20 мінут — ґосудар будет пить чай. Второй 5 мінут — ґосударю подадут десерт".

З хати другої дії перейти за 5 мінут у зимовий ліс з руїною коршми в третій дії не була така легка справа, але розказ його величества є розказ.

Після першої дії публика була в нерішучості чи плескати чи ні. Цар сам вивів її із цієї непевности. Він перший простяг руки і заляскав в долоні, а по нім вся галя загула глухими оплесками, якби по подушках, бо все панство було в рукавичках. Цар, цариця і престолонаслідник приняли артистів в своїй льожі після представлення і поґратулювали.

Слава української трупи досягла вершка. Головнокомандуючий усієї російської артилерії ґенерал - фельдцайгмайстер великий князь Михайло Миколаєвич запросив артистів до своєї палати.

Підчас розмови великий князь показуючи на артистів сказав: „Ви з севобочной а ви з товобочной України. Ну, а скажіте ґаспада, вот ви здесь в Петербурґе пользуєтесь такой ґрамадной, в полне заслуженной славой. Но здесь ваш язик мало понімают. Вот ваабражаю на Юґе, в своєй блаґадатной Малоросії, гдє каждає ваше слово панятно, вот ґдє вас ценять і прінімают? На пример в Кієвє? Ваабражаю".

Тут Садовський перебив і поінформував князя, що в Києві заборонили виставляти українські песи, тому, що українським артистам публика устроює овації.

Князь здивувався і запитав: „Ктож там в Кієвє ґенерал-ґубернатор?"

„Ґенерал Дрентельн, ваше височество" — відповів Садовський.

„Аа" — протягнув князь, зморщившись" — знаю! ето старий дурак".

І Садовському мимоволі вирвалось: „Так точно, ваше височество".

В Філядельфії на дохід Червоного Хреста відіграють ролі в представленню „Назар Стодоля": адвокат Теодор Свистун, п. Михайло Рибак, п. Йосиф Бохей, пані Олена Штоґрин, пані Григорець і панна П. Беха, при співучасти Катедрального Хору під управою Марусевича.

Д-р Павло Дубас.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

З похорону на А. Червоний Хрест.

Після похорону П. Басараба, члена від. 83. Українського Народного Союзу на внесок гр. Чорномаза склали на Американський Червоний Хрест: $5 Марія Насевич; по $2: Марія Либик, Григорій Тарнавський, громадяни Пруси; по $1: громадянки: Прайс, С. Паркер, Рій, Е. Басараб, Малиняк, і громадяни: С. Чорномаз, Ю. Бутко, П. Турчин, Підгайний, Драйвер. — Разом $21.

С. Чорномаз.

НЮ МАРКЕТ, Н. Г.

Радість із віднови Конґресового Комітету.

З посилки, яку висилаю окремо, призначую $5 на працю Українського Конґресового Комітету, а $10 на Український „Риліф Фонд". Тішуся невимовно тим, що по довгих трудах вдалося зреорґанізувати своє українське представництво, яким є Український Конґресовий Комітет та що прийшло до тіснішої злуки українців тут на землі Вашинґтону. Бажаю У. К. Комітетови як найліпших успіхів в його ходенній праці для поневоленого народу. Відповідно до моїх сил буду старатися підтримувати фінансово У. К. Комітет.

Онуфрій Свитак.

НІМЦІ ЛІКВІДУЮТЬ ПОЛЬСЬКИХ ОФІЦИРІВ

БЕРН, Швайцарія. (ОНА) — Підземна польська ґазета принесла вістку, що шеф німецької поліції в Кракові видав приказ, щоб усі підчинені йому поліцаї старалися арештувати бувших польських офіцирів. Ці люди, говорив комісар німецької поліції, є дуже небезпечні, і як воєнний терен перенесеться на польські землі, то бувші польські офіцири будуть орґанізувати повстанчі загони і підривати силу нашої армії. Їх треба негайно виарештувати і зліквідувати.

Ґазета пише, що німці заставляють польських селян пильнувати залізних доріг в Польщі, а як де виколіїться поїзд, то поліція складає на них вину. Тоді не тільки вартових арештують, але і їх родини, яких женуть в концентраційні табори. або на примусову працю до Німеччини.

Передова стаття підземної польської ґазети висловлює надію, що терпіння польської нації скоро вже скінчиться, бо є чутки, що повітряна сила аліянтських держав систематично нищить німецькі промислові осередки, а червона армія на сході ломить німецьку мілітарну силу з таким успіхом, що вона кінець-кінців розпадеться. Треба тільки витримати, бо перемога вже недалеко, пише ця ґазета.

ПАРТИЗАНИ ВБИЛИ ЗРАДНИКА ЮГОСЛАВСЬКОГО НАРОДУ

БЕРН, Швайцарія. (ОНА) — Віденська радіовисильня повідомила, що партизани вбили шефа квізлінґівського кабінету в Білгороді, полковника Мілоша Масаловіча. Вбили його в самій середині міста і втікли. Німецька поліція і хорватські усташі, що співпрацюють з німцями, роблять облави на всіх підозрілих громадян. Вже арештовано кілька сот людей, яких поліція підозріває, що мають звязки з партизанами.

Націстська радіовисильня у Відні говорить, що ґенерал Недіч робить все, що в його силі, щоб дістати людей, які вбили його співробітника. Він скоро оголосить нагороду за голову вбивця, а німецька тайна поліція запевняє, що більше політичних вбивств не буде. Вона очистить місто від підозрілих елементів і видасть апель до народу, щоб не противився німецькій владі, бо німці не прийшли в Югославію за здобичею, а як заведуть в краю лад, то заберуться.

Югославські симпатики партизан в Берні кажуть, що югославський нарід не перестане вбивати німців, поки вони не заберуться.

ВОЄННІ КОРАБЛІ БЮТЬ ПО МАРШАЛЬСЬКИХ ОСТРОВАХ

ПЕРЛ ГАРБОР. — Воєнні кораблі бомбардували Мілі, одну з останніх японських важніших баз на Маршальських островах.

Мілі вважається найсильнішою ворожою базою в південній частині архипелягу.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

КУРТІС БЕЙ, МД. — Бр. св. Петра й Павла, від. 81, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що кожний має явитися на зборах 26. березня, в годині 5. ввечір, бо є важні справи до вирішення. Кожний член має виказатися укр. аплікацією, що купив бонд четвертої позички. — А. Блащук, секр.

ШІКАҐО, ІЛЛ. — Збори Бр. св. О. Николая, від. 106, відбудуться в неділю, 26. березня, в годині 12. вполудне, зараз по Сл. Божій, в галі церковній, Оклей і Райс ул. Просимо всіх членів і члениць, конче прийти, бо маємо важну справу до рішення, а саме, чи маємо місячні збори відбувати в гали церковній, чи перенестися до Дому Відділів У. Н. Союзу під ч. 843 N. Western Ave. Над цею справою відбудеться голосування. Обговоримо справи: 50-літнього ювилею У. Н. С., Бондів Четвертої позички, Червоного Хреста і поміч Українському Конґресовому Комітетови. — В. Любас, предс.; М. Попіль, кас.; Г. Дацьків, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Збори Тов. „Теребовельська Поміч, від. 391, відбуваються в кожну 4-ту неділю в місяці. — Розалія Циран, рек. секр.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

Дня 11. березня 1944 року помер у 54. році життя
СТЕФАН ЗАЛУЖНИЙ,
член Укр. Запомогового Тов. Дністер, від. 361 У. Н. Союзу в Ню Йорку.
Покійний походив зо Старого Стела, повіт Рава Руська, Зах. Україна. До Союзу вступив у лютні 1927 року. Полишив у смутку жену Анастазію, сина Миколу, дочку Любов та брата Григорія. Похоон відбувся 14. беррезня при участи родини і членів Тов. Дністер та знайомих. — В. Й. П.!
П. Кучма.

Дня 2. березня 1944 року померла в 43. році життя
РОЗАЛІЯ СІКОСКА,
члениця Бр. св. О. Николая, від. 293 У. Н. Воюзу в Бруклин, Н. Й.
Покійна походила зі села Стріличі, повіт Бібрка, Галичина. До У. Н. Союзу вступила в 1940 році Полишила в смутку мужа Івана. Похорон відбувся 6. березня з церкви св. О. Николая на цвинтар св. Івана. — В. Ій П.!
Марія Демедчук, секр.

Дня 13. березня 1944 року померла в 68. році життя
РОЗАЛІЯ ЗАВОЙСЬКА,
члениця Бр. св. Михаїла, від. 235, У. Н. Союзу в Росфорд, О.
Покійна походила із села Дошниці, пов. Жмигіріт, Галичина. До У. Н .Союзу вступила 1913 року. Оставила в смутку мужа Максима, 2 синів і 2 дочки подружені та 15 внуків.
Похорон відбувся 15. березня з церкви св. Михаїла в Росфорд, О.
В. Ій П.! І. Шестак, секр.

ТАРЗАН, ч. 940. Хто на кого полює?

Окриком птиці Тарзан дав Зілі знак на стрічу.

Як вони стрічалися, вояки обшукували корчі.

„Ходім за ними", сказав Слим; „краще бути мисливим, як заяцем".

„Ні, ви останьтесь тут", приказав Тарзан; „Я дістану їх обох".